

nega – ne pa iz predpostavk sodobnega pedagoškega diskurza – je očitno, da vprašujoči potrebuje dodatnega posrednika: nekoga, ki mu bo, kakor pravimo, pomagal interpretirati znamenja. Toda če bolje premislimo, prav takšen posrednik, *interpret*, ni možen: ni ga Hermesa, ki bi zmožni prenesti sporočilo bogov, ne da bi vtem, kar pač počne, že spregovoril v nekem jeziku – jeziku označevalca, jeziku bogov. Toliko manj je možno sestaviti takšen pedagoški program, ki bi učencu prihranil trud utrpevanja in ga obvaroval pred nepotrebnim ponotranjanjem vsebin, iz označevalca pa znal destilirati eter čistega smisla in uporabnega pomena. Tako pridobljeno e(zo)teričnost vam sodobni strokovnjak menda samo še spakira v »*prenosljiv, večfunkcionalen paket znanja, veščin in stališč, ki jih vsi posamezniki potrebujejo za osebno izpolnitev oz. razvoj*« (Ključne kompetence v na znanju temelječem gospodarstvu: prvi korak k izbiri, opredelitvi in opisu, 2002: 5) in stvar je zaključena. Nevarnost izbrisana: osebna izpolnitev je rešena.²⁰

Še enkrat, kako lahko človek spregovori? Kako se lahko vprašanje kadarkoli sprevrže v (po)govor? – Tudi tega prehoda ni možno izpeljati, ne da bi se obrnili na pojem in logiko, ki nam predhaja, podobno kot človek ne bo mogel nikoli spregovoriti, ne da bi se mu rekanje že (ne) bilo zgodilo. Drugače rečeno, človeku, spraševalcu, se je spregovorilo, še preden bi sam lahko vedel, in to povsem nehote, tako rekoč samodejno. Vsaka razlaga, staveča na zapolnitev luknje med prvim in drugim, med spraševalcem in označevalcem, se vrti v krogu in je posledično obsojena na pomanjkljivost: med prvim in drugim, kot rečeno, ni nikakršne skupne mere; medij, ki bi zmožni pripeti red biti na red označevalca, manjka. To pomeni: odgovor na vprašanje otroka, ki pride na svet brez sleherne vednosti (brez pretekle vednosti, brez odgovora na vprašanje sedanjosti), se ne more proizvesti niti na strani označevalca niti na strani spraševalca, a tudi ne po poti prihoda nečesa čisto novega in tretjega. Kje naj se torej proizvede? – Odgovor se lahko proizvede samo *tam, kjer je bilo vprašanje zastavljeno*: sredi odsotnosti odgovora, sredi nemožnosti dopetja do vednosti.

Poskusimo nazadnje omenjeno stavo izpeljati v nekaj kratkih korakih, začenši z dejanskostjo vprašanja. Začetno vprašanje je najbolj splošne narave, pojavi se preprosto kot neki *Kaj?* (lahko pa ga, v ilustrativne namene, prevedemo v *Kaj neki? Kaj se tu hoče? Zakaj?*). Brž ko je vpraša-

20 V izogib nesporazumom specificirajmo: prva in druga predpostavka, *predpostavka nepotrebnosti dodatnega medija* – ker naj bi bil človek spontano zmožen kontinuiranega samoizpopolnjevanja – in *predpostavka potrebnosti dodatnega, toda povsem »drugačnega« medija*, neobremenjenga s formalnostjo, se v sodobnem pedagoškem diskurzu ne izključujeta, pač pa dopolnjujeta.